

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор
Інституту історії України НАН України
академік НАН України

Валерій СМОЛІЙ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ

підготовки здобувачів вищої освіти
на третьому (освітньо-науковому) рівні
на здобуття ступеня: доктор філософії (PhD)
за спеціальністю: 032 «Історія та археологія»
галузі знань: 03 «Гуманітарні науки»

Розглянуто та затверджено

На засіданні Вченої ради Інституту

від «23» листопада 2025 року протокол № 11

Київ – 2025

Розробники силабусу:

Гарант освітньої програми:

НАЗВА ДИСЦИПЛІНИ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ

1. Нормативні навчальні дисципліни.

1.1. Дисципліни професійної підготовки

Галузь знань: 03 «Гуманітарні науки»

Спеціальність: 032 «Історія та археологія»

Освітній рівень: третій рівень освіти (доктор філософії)

ВИКЛАДАЧ: Мартинов Андрій Юрійович, доктор історичних наук, професор, провідний науковий співробітник відділу історії міжнародних відносин і зовнішньої політики України Інституту історії України НАН України

Тел. роб. 0984077912

Email: martynov.andriy15@gmail.com

Персональні профілі та сторінки web-ресурсів:

<https://orcid.org/0000-0002-9802-5980>

<http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?>

[c=%D0%9C%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D0%B2+%D0%90.%D0%AE.&C21COM=S&I21DBN=SIMPLE_TEXT](http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?c=%D0%9C%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D0%B2+%D0%90.%D0%AE.&C21COM=S&I21DBN=SIMPLE_TEXT)

ЗАГАЛЬНЕ НАВАНТАЖЕННЯ: 4 кредити ECTS

Аудиторних занять: 48 академічних годин (16 лекційних і 8 семінарів по 2 академічні години); дві контрольні (модульні роботи) роботи – 4 академічні години; консультація та іспит – 4 академічні години)

Самостійна робота слухачів курсу: 64 години.

Форма підсумкового оцінювання: залік.

АНОТАЦІЯ

1. Анотація курсу

Навчальний курс «Актуальні проблеми всесвітньої історії» є базовим нормативним курсом, що узагальнює наукові знання з проблем розвитку історії людства, різних цивілізацій та держав за часів давньої, середньовічної, нової та новітньої історії.

Курс складається із двох змістовних модулів та побудований за вимогами Європейської кредитно-трансферної системи (ECTS).

Дисципліна є нормативним базовим курсом для докторантів з історичних дисциплін.

Мета навчальної дисципліни: глобальна історія людства в її основних тенденціях, процесах, явищах та результатах.

Завдання навчальної дисципліни: концептуально-теоретичне та практичне осмислення знань про різні періоди всесвітньої історії світової історичної науки.

ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ І РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Шифр згідно з ОНП	Компетентності
Загальні компетентності (ЗК)	
ЗК2	Здатність використовувати у професійній діяльності базові загальні знання з різних наук (філософії науки та культури, педагогіки, соціології, соціальної філософії, антропології, мистецтвознавства, демографії тощо).
ЗК 3	Здатність до розуміння широкого кола філософсько-світоглядних проблем, глибинного усвідомлення суспільних процесів, причино-наслідкових зв'язків.
ЗК 4	Здатність застосовувати сучасні інформаційні технології у різних видах професійної діяльності; володіти основними методами і засобами набуття, зберігання та обробки інформації; знаходити необхідну інформацію, критично її осмислювати, порівнювати та аналізувати з метою визначення рівня її вірогідності; користуватися бібліотечними та архівними фондами як традиційними, так і

	електронними.
ЗК 6	Здатність виявляти, формулювати і розв'язувати дослідницькі проблеми, приймати обґрунтовані рішення та створювати алгоритм їхнього втілення у практику.
ЗК 7	Здатність до наукового пошуку; володіння необхідним дослідницьким інструментарієм; адекватного висвітлення та оцінювання історичних знань.
Фахові компетентності (ФК)	
ФК 2	Володіння сучасною науковою термінологією, глибоке розуміння змісту фахових термінів.
ФК 3	Знання з філософії історії, зокрема розуміння сутності історичних теорій щодо реконструкції минулого людства, обізнаність з основними науковими напрямками та науковими школами.
ФК 4	Навички із застосування спеціального інструментарію з метою відбору, аналізу, інтерпретації історичних джерел, верифікації наведеної в них інформації.
ФК 5	Вміння орієнтуватися в системі збереження архівних документів, спеціальні знання з історії функціонування державної машини та особливостей діловодства різних країн в різні історичні періоди, що дозволяє виявити необхідну для дослідження джерельну базу.
ФК 6	Вміння застосовувати під час дослідження класичні та сучасні наукові методи, зокрема історичні та міждисциплінарні, адекватно визначати методіку дослідження відповідно до висунутих завдань та сформульованих цілей.
ФК 9	Здатність визначати вплив соціокультурного середовища, політичної системи на формування особистості та роль особистості в історії.
Програмні результати навчання (ПРН)	
ПРН 1	Вільне володіти всім арсеналом знань про минуле людства, закони і тенденції розвитку суспільства, інструменти та

	практики його вивчення.
ПРН 2	Знати основні теорії, ідеї, концепції, напрямки історичних досліджень як класичних, так і новітніх, зокрема локальної історії, регіоналістики, усної історії, інтелектуальної історії тощо.
ПРН 3	Опанувати сучасну термінологічну систему та понятійний апарат історичної науки і соціогуманітаристики
ПРН 4	Уміти збирати, опрацьовувати та зберігати наукову інформацію за допомогою сучасних інформаційних технологій.
ПРН 5	Уміти відбирати, аналізувати, класифікувати джерела для здійснення наукового дослідження, визначати рівень їхньої достовірності та інформативності, верифікувати наведені в них відомості.
ПРН 6	Втілювати в історичному дослідженні вже існуючі теоретичні розробки, визначати наявні проблеми, шукати шляхи їхнього розв'язання.
ПРН 8	Уміння обирати методологічний інструментарій та стратегічні підходи відповідно до особливостей наукового дослідження, його мети та завдань, розглядати проблему.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Тематичний план

№ з/п	Назва теми	Загальна кількість годин	Лекції	Семінари, підсумковий модульний контроль (контрольні роботи) та іспит	Самостійна робота
Модуль 1. Історії стародавнього світу та середніх віків					
1	<i>Стародавні Єгипет, Месопотамія і Персія</i>	2	2		2

2	<i>Стародавня Греція та елліністичний світ</i>	6	2	2	2
3	<i>Стародавній Рим та Римська імперія</i>	6	2	2	2
4	<i>Європа раннього середньовіччя</i>	5	2	1	2
5	<i>Європа високого середньовіччя</i>	5	2	1	2
6	<i>Європа пізнього середньовіччя і раннього нового часу</i>	5	2	1	2
7	<i>Особливості єврейського колоніалізму</i>	5	2	1	2
8	<i>Країни Азії та Африки за середньовіччя та раннього нового часу</i>	8	4	2	2
<i>Підсумковий модульний контроль (контрольна робота)</i>		2		2	
Всього з модуль 1		44	18	12	14
Модуль 2.					
9	<i>Слов'янські народи і країни Центрально-Східної Європи за нової та новітньої історії</i>	5	2	1	2
10	<i>Нова історія країн Західної Європи</i>	5	2	1	2
11	<i>Новітня історія країн Західної Європи</i>	5	2	1	2
12	<i>Нова і новітня історії країн Азії</i>	5	2	1	2
13	<i>Нова і новітня історії країн Північної Америки</i>	5	2	2	2
14	<i>Нова і новітня історія країн Латинської Америки</i>	6	4		2

<i>Підсумковий модульний контроль (контрольна робота)</i>	2	-	2	-
Всього за модуль 2	34	14	8	12
<i>Письмова робота – дослідницька студія</i>	38	-	-	38
<i>Підсумковий контроль (консультація та залік)</i>	4	-	4	-
Разом за курс	120	32	24	64

№ з/п	Теми семінарів	Кількість годин
Модуль 1		
Семінар 1	<p>Стародавні Єгипет, Месопотамія і Персія</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Походження Єгипетської цивілізації. 2. Розквіт Єгипетської держави за Рамзеса II. 3. Вавилон і культура народів Месопотамії 4. Персидська держава і греко-перські війни <p>Література: Гросманн Ю.М., Лісовий І.А. Історія стародавнього світу. – Львів, 1985. Крижанівський О.П. Історія стародавнього Сходу. – К., 1996. Блек Дж. Історія світу. – Харків, 2021.</p>	2
Семінар 2	<p>Античні Греція і Рим</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття історія античності та її місце у всесвітній історії. 2. Особливості грецьких полісів. Греко-перські війни. 3. Походи О. Македонського та народження елліністичної цивілізації. 4. Римська республіка і пунічні війни. 5. Виникнення, розквіт і занепад Римської імперії. <p>Література: Боннар А. Греческая цивилизация. – М., 1995. Дройзен И. История эллинизма. – Ростов – на – Дону,</p>	2

	1995. Блек Дж. Історія світу. – Харків, 2021.	
Семінар 3	<p>Європа раннього середньовіччя</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Велике переселення народів та його наслідки. 2. Діяльність Кирила і Мефодія. 3. Салічна правда. 4. Епоха вікінгів у Північній Європі. 5. Мусульманське завоювання Іспанії. <p><i>Література:</i></p> <p>Брайчевський М.Ю. Походження Русі. – К., 1968. Дюби Ж. Европа в средние века. – Смоленск, 1994. Крижанівська О.П. Історія середніх віків. – К., 2008. Лінч Д. Середньовічна церква. – К., 1994. Блек Дж. Історія світу. Харків, 2021.</p>	2
Семінар 4	<p>Європа пізнього середньовіччя і раннього нового часу</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Велике переселення народів та його наслідки. 7. Діяльність Кирила і Мефодія. 8. Салічна правда. 9. Епоха вікінгів у Північній Європі. 10. Мусульманське завоювання Іспанії. <p><i>Література:</i></p> <p>Крижанівська О.П. Історія середніх віків. – К., 2008. Терещенко Ю.І. Україна і європейський світ до XVI ст. – К., 1996. Блек Дж. Історія світу. – Харків. 2021.</p>	2
Семінар 5	<p>Країни Азії за пізнього середньовіччя та особливості європейського колоніалізму.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Китайська імперія Мін. 2. Міжусобні війни в Японії. 3. Держава Чосон в Кореї. 	2

	<p>4. Конфуціанство і буддизм за доби пізнього середньовіччя.</p> <p>5. Формування європейських колоніальних імперій</p> <p>Література:</p> <p>Рубель В.А. Історія середньовічного Сходу. – К., 1997.</p> <p>Рубель В.А. Нова історія Азії та Африки. Постсередньовічний схід (XVIII – друга половина XIX ст.). – К., 2007.</p> <p>Історія світу. Харків, 2021.</p>	
Модуль 2		
Семінар 6	<p>Нова історія країн Західної Європи і Америки</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Англійська буржуазна революція 2. Французька буржуазна революція. 3. Американська війна за незалежність. 4. Наполеонівські війни та їхні наслідки <p>Література:</p> <p>Блек Дж. Історія світу. – Харків, 2021.</p>	2
Семінар 7	<p>Новітня історія країн Європи і Америки</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Перша світова війна та її наслідки. 2. Друга світова війна та її наслідки. 3. Холодна війна та її наслідки. 4. Розпад СРСР і трансформація глобальної історії <p>Література:</p> <p>Блек Дж. Історія світу.- Харків, 2021.</p> <p>Клінтон Г. Важкі рішення. – К., 2016.</p>	2
Семінар 8	<p>Новітня історія країн Азії</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Близькосхідний конфлікт 1948-2022 2. Створення КНР і розвиток Китаю в 1949-2022. 3. Корейська війна 1950-1953 рр. і розкол Кореї. 4. Японія в 1949-2022. <p>Література:</p> <p>Блек Дж. Історія світу.- Харків, 2021.</p>	2

	Таран М. Тайванське питання в міжнародних відносинах. К., 2002. Скороход В. Близькосхідний конфлікт (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.). К., 2004.	
Підсумковий (модульний) контроль	Контрольні роботи	4
Підсумковий контроль	Консультація та залік	4

Самостійна робота здійснюється у вигляді опрацювання лекційного матеріалу, додаткової літератури задля кращого засвоєння ідей, положень, концептів та фактажу навчального курсу та підготовки дослідницької роботи **за проблематикою, погодженою з викладачем**

ПОРЯДОК І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання успішності аспіранта за кожним із запланованих видів робіт здійснюється у відповідності до таких критеріїв:

Вид роботи	Кількість балів за один вид роботи	Критерії оцінювання	Максимальна кількість балів за курс
<i>Лекції</i>	1	Аспірант відвідує лекційне заняття, якісне веде конспект лекції	За лекції – 16
	0	Аспірант не відвідує лекцію	
<i>Практичне заняття (семінари)</i>	3	Аспірант ставить змістовні запитання, висловлює аргументовані зауваження, бере участь у дискусії	За практичні заняття (семінари) – 24
	1-2	Аспірант ставить запитання, але не висловлює аргументованих зауважень та/або не бере участі в дискусії	
	0	Пасивна участь у практичному занятті	
<i>Самостійна робота (письмова робота – дослідницька студія)</i>	20	Роботу виконано і подано вчасно; автор демонструє аналітичний та творчий підхід, знання особливостей досліджуваного явища, виклад є логічним. Роботу оформлено відповідного до чинних вимог.	За самостійну роботу – 20
	15-19	Роботу виконано і подано вчасно; автор демонструє аналітичний та творчий	

		підхід, знання особливостей досліджуваного явища, виклад є в цілому логічним. Але є незначні недоліки: деяка непослідовність у викладенні матеріалу, певні прогалини у розумінні явища, фактичні помилки. Роботу оформлено відповідного до чинних вимог, але є невеликі хиби в оформленні.	
	9-14	Роботу виконано і подано вчасно; автор демонструє непогане знання матеріалу, але є значна кількість недоліків різного характеру, структурні порушення, нелогічність у викладі матеріалу, нехтування приписами оформлення роботи.	
	1-8	Роботу подано невчасно; автор не засвоїв необхідний матеріал, не розуміє досліджуваного явища.	
	0	Робота взагалі не підготовлена аспірантом	
Контрольні (модульні роботи)	5	Аспірант надав вичерпні відповіді на всі питання контрольної роботи, продемонстрував глибоке знання матеріалу	За контрольні роботи – 10
	3-4	Аспірант надав вичерпні	

		<p>відповіді на всі питання контрольної роботи, але є незначні недоліки: деяка непослідовність у викладенні матеріалу, певні прогалини у розумінні явища, фактичні помилки.</p>	
	1-2	<p>Аспірант відповів не на всі питання контрольної роботи, не засвоїв необхідний матеріал.</p>	
	0	<p>Аспірант не відповів на жодне питання контрольної роботи чи не з'явився на контрольну роботу</p>	
Залік	30	<p>Аспірант демонструє глибокі знання, дає вичерпну відповідь на екзаменаційні та додаткові питання, впевнено аргументує свою позицію.</p>	

РОЗПОДІЛ БАЛІВ ЗА РЕЙТИНГОВОЮ СИСТЕМОЮ

Модулі	I	II
Лекції	0-9	0-7
Семінари	0-15	0-9
Самостійна робота (письмова робота – дослідницька студія)		0-20
Контрольні (модульні роботи)	0-5	0-5
Робота за модулями	0-29	0-41
Підсумковий контроль (залік)	0-30	
Всього за курс	0-100	

**Порядок перерахунку рейтингових показників нормованої 100-бальної
університетської шкали оцінювання в національну 4-бальну шкалу
та шкалу ECTS**

Рейтинговий показник	Оцінка за ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Іспит	Залік
90-100	A (відмінно)	відмінно	Зараховано
82-89	B (дуже добре)	добре	
75-81	C (добре)		
64-74	D (задовільно)	задовільно	
60-63	E (достатньо)		
35-59	FX (незадовільно)	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання

1-34	F (неприйнятно)	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	--------------------	--	---

Мінімальний пороговий рівень оцінки за роботу в семестрі (допуск до іспиту) становить 35 балів. У разі отримання оцінки «неприйнятно» (нижче 35 балів) аспірант зобов'язаний повторно пройти курс навчання із зазначеної дисципліни. У разі отримання оцінки «незадовільно» аспірант має право на два перескладання: викладачеві та комісії. При цьому максимальна підсумкова оцінка після перескладання може бути лише «достатньо». Замість перескладання комісії аспірант може обрати повторне вивчення дисципліни.

ФОРМА ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль знань з метою перевірки рівня засвоєння слухачами певних тем навчальної програми відбувається під час проведення семінарських занять. Формами поточного контролю з дисципліни «Актуальні питання всесвітньої історії» є опитування, аналіз запропонованих для ознайомлення наукових статей і монографій, дискусії щодо викладених у них проблем. Поточний контроль передбачає оцінювання відповідно до критеріїв, викладених у «Порядку і критеріях оцінювання».

Підсумковий контроль передбачає дві контрольні (модульні) роботи та залік. Контрольні роботи відбуваються у письмовому форматі, а залік у форматі усної співбесіди в очному режимі чи режимі відеоконференції. На контрольну роботу виносяться питання, що обговорювалися під час семінарських занять. На залік виносяться питання із запропонованого нижче переліку. За потреби ставляться додаткові/уточнюючі питання з обсягу навчального курсу.

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Походження Єгипетської цивілізації.
2. Розквіт Єгипетської держави за Рамзеса II.
3. Вавилон і культура народів Месопотамії
4. Персидська держава і греко-перські війни
5. Поняття історія античності та її місце у всесвітній історії.
6. Особливості грецьких полісів. Греко-перські війни.
7. Походи О. Македонського та народження елліністичної цивілізації.
8. Римська республіка і пунічні війни.
9. Виникнення, розквіт і занепад Римської імперії.
10. Велике переселення народів та його наслідки.
11. Діяльність Кирила і Мефодія.
12. Салічна правда.
13. Епоха вікінгів у Північній Європі.
14. Мусульманське завоювання Іспанії.
15. Велике переселення народів та його наслідки.
16. Діяльність Кирила і Мефодія.
17. Салічна правда.
18. Епоха вікінгів у Північній Європі.
19. Мусульманське завоювання Іспанії.
20. Китайська імперія Мін.

21. Міжусобні війни в Японії.
22. Держава Чосон в Кореї.
23. Конфуціанство і буддизм за доби пізнього середньовіччя.
24. Формування європейських колоніальних імперій
25. Англійська буржуазна революція
26. Французька буржуазна революція.
27. Американська війна за незалежність.
28. Наполеонівські війни та їхні наслідки
29. Перша світова війна та її наслідки.
30. Друга світова війна та її наслідки.
31. Холодна війна та її наслідки.
32. Розпад СРСР і трансформація глобальної історії
33. Близькосхідний конфлікт 1948-2022
34. Створення КНР і розвиток Китаю в 1949-2022.
35. Корейська війна 1950-1953 рр. і розкол Кореї.
36. Японія в 1949-2022.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Слухач зобов'язаний відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого розкладу, не запізнюватися. У разі дистанційних занять – завчасно перевіряти готовність технічних засобів, пристроїв та програмних продуктів до занять.

У разі відсутності: через хворобу – аспірант зобов'язаний надати відповідний документ гаранту освітньо-наукової програми, через поважні особисті чи родинні обставини – пояснювальну записку на ім'я гаранта освітньо-наукової програми.

ПОЛІТИКА ДОБРОЧЕСНОСТІ

Виконання навчальних завдань і робіт має відповідати вимогам «Положення про дотримання академічної доброчесності науковими працівниками та здобувачами вищої освіти в Інституті історії України НАН України» <http://history.org.ua/uk/post/50146> (наказ № 2/1-од від 2.01.2024 року).